Sultan Hussein ve Temenggong ile yapılan anlaşmalar

Dr Alexander Ressos, TEP
Attorney-at-Law (Switzerland and Germany),
Solicitor (England & Wales and Hong Kong)
Of Counsel, KGP Legal LLC
alexander.ressos@kgplegal.com.sg
www.ressos.com.sg

Karaya çıkış ve ön anlaşma

Raffles'ın seferi 28 Ocak 1819'da St John's Adası'na çıktı ve ertesi gün Singapur Nehri'ne ulaştı.[1] Raffles nehir ağzında, Temenggong Abdul Rahman'ın başında bulunduğu yaklaşık 150 kişilik bir Malay yerleşimi buldu. Sakinlerin çoğu Malaydı, 30 kadarı Çinliydi.[2] 30 Ocak 1819'da Raffles ile Temenggong bir ön anlaşma imzaladı.[3]

Temenggong İngilizlerle anlaşmaya istekliydi, ancak ada üzerindeki hakları tek başına devretme yetkisi yoktu. Johor-Riau sultanlığının anayasal düzeninde böyle bir devir sultanın onayını gerektiriyordu. Tanınmış sultan Abdul Rahman ise Bugis ve Hollanda nüfuzu altında Riau'da oturuyordu ve İngilizlerle antlaşma imzalamayacaktı. Raffles'ın kendi sultanına ihtiyacı vardı.

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Bir sultanın tanınması

Raffles bu sultanı, merhum sultanın büyük oğlu Tengku Hussein'de buldu. Hussein, 1812 sonrasındaki veraset uyuşmazlığında göz ardı edilmişti ve Riau adalarında yaşıyordu. Singapur'a getirildi ve İngilizlerin tanımasıyla Johor Sultanı ilan edildi.[4] Bu tanımanın hukuki dayanağı baştan beri tartışmalıydı. Hollandalılar Abdul Rahman'ı meşru sultan, Hussein'i ise bir İngiliz kuklası sayıyordu. İngilizler ise Hussein'in büyük oğul olarak daha güçlü bir hakka sahip olduğunu, verasetin Bugis ve Hollanda baskısı altında belirlendiğini savunuyordu.

Hukukçu için bu olay, uluslararası iş hayatında tekrar tekrar karşılaşılan bir sorunun erken bir örneğidir: Bir egemeni ya da bir şirketi bağlama yetkisinin kimde olduğu sorusu. Yetkisiz bir kişinin imzaladığı sözleşme değersiz olduğundan, karşı tarafın hukuki inceleme (due diligence) süreci imzacının anayasal konumunu da kapsamalıdır. Raffles sorunu, savunulabilir bir hakka sahip bir imzacıyı tanıyarak çözdü. Hollandalılar bu çözümü reddedince ortaya çıkan uyuşmazlığı beş yıl sonra Avrupa güçleri arasındaki bir antlaşma çözdü.

6 Şubat 1819 tarihli antlaşma

6 Şubat 1819 tarihli antlaşma, Raffles'ın temsil ettiği Doğu Hindistan Şirketi ile Sultan Hussein ve Temenggong Abdul Rahman arasında akdedildi. Metin İngilizce ve Malayca olarak yan yana kaleme alındı.[5] Antlaşmanın temel hükmü, Şirket'e sultanın miras yoluyla geçen topraklarının herhangi bir yerinde bir ya da birden fazla ticaret merkezi (factory) işletme yetkisi veriyordu.[6] Buna karşılık Sultan Hussein yılda 5.000 İspanyol doları, Temenggong ise yılda 3.000 İspanyol doları alacaktı.[7]

Antlaşma, koruma ve münhasırlığa ilişkin hükümler de içeriyordu. Sultan Şirket'i dış düşmanlara karşı korumayı üstlendi. Şirket ise iç uyuşmazlıklarda taraf olmayı taahhüt etmeksizin dış saldırılara karşı yardım sözü verdi. Her iki hükümdar da başka hiçbir milletle antlaşma yapmamayı ve başka hiçbir Avrupa ya da Amerika gücünün yerleşimine izin vermemeyi kabul etti.[8] 6 Şubat 1819 tarihi, modern Singapur'un resmî kuruluş tarihi olarak kabul edilmektedir.[9]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Düzenlemenin hukuki niteliğinin altı çizilmelidir. 1819 antlaşması ne egemenliği ne de adanın mülkiyetini devretti. Şirket'e, Malay hükümdarlarının süregelen otoritesi altında, çevresindeki araziyle birlikte bir ticaret merkezi kurma hakkı tanıdı. Temenggong, Malay nüfusu üzerindeki yargı yetkisini ve bazı gelirlerdeki payını korudu. Yerleşim, kökeninde bir Malay devleti içindeki bir imtiyazdı. Bir İngiliz mülküne dönüşmesi için 1823 ve 1824'te iki anlaşma daha gerekti. Bunlar bir sonraki bölümde incelenmektedir.

Hollanda protestosu ve İngiliz tereddüdü

Hollandalılar derhâl protesto etti. Sultanın Hollanda'nın onayı olmadan toprak üzerinde hak tanıma yetkisi bulunmadığını ileri sürerek İngilizlerin çekilmesini talep ettiler.[10] Yeni yerleşimi bir rakip olarak gören Penang valisi ne Raffles'ı ne de Farquhar'ı destekledi. Kalküta'da ve Londra'da Şirket yöneticileri ile İngiliz hükümeti, yerleşimin değerini Hollanda ile bir anlaşmazlık riskine karşı tartıyordu.[11]

Hollanda arşivlerinde yapılan yeni araştırmalar, Hollanda'nın tutumunun 1820–1823 arasındaki müzakere arasında değiştiğini göstermektedir. Hollandalı müzakereci Anton Reinhard Falck, Singapur'u İngilizlerden başka tavizler koparmak için bir pazarlık kozu olarak görmeye başladı. Singapur'dan vazgeçmenin Hollanda imparatorluğu için gerçek bir kayıp olmayacağı sonucuna vardı.[12] Bir sonraki bölümde incelenen 1824 tarihli İngiliz-Hollanda Antlaşması, Singapur'u İngiliz nüfuz alanına geçirdi ve Johor-Riau dünyasının bölünmesini onayladı.[13]

Diplomatlar müzakere ederken yerleşim büyüdü. Avrupa güçleri meseleyi çözdüğünde Singapur, iki tarafın da kolayca geri alamayacağı ticari bir gerçeklik hâline gelmişti. Raffles bu dinamiği kavramıştı. 10 Haziran 1819 tarihli bir mektubunda yerleşimin amacını, sonradan onun şiarı hâline gelen sözlerle anlattı: "Amacımız toprak değil ticarettir; büyük bir ticaret merkezi ve koşulların ileride gerektireceği ölçüde siyasi nüfuzumuzu genişletebileceğimiz bir dayanak noktası."[14]

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

Ticaret merkezinden egemenliğe

1819 antlaşması yerleşimin hukuki durumunu belirsiz bıraktı. Şirket bir ticaret merkezine sahipti, Malay hükümdarları ise yargı yetkisini ve gelir taleplerini koruyordu. Şirket'in alanı dışındaki arazi onların otoritesi altında kaldı. Bu düzen, tüccarlarının arazi üzerinde güvenli bir mülkiyet hakkına ve tek bir hukuk düzenine ihtiyaç duyduğu büyüyen bir kasaba için uygun değildi.

7 Haziran 1823'te Raffles, sultan ve Temenggong ile yeni bir anlaşma yaptı. Sultan ve Temenggong, sırasıyla 1.500 ve 800 İspanyol dolarlık ömür boyu aylık ödemeler karşılığında yargı yetkilerinden ve arazi üzerindeki haklarından vazgeçti. Böylece ada İngiliz hukukunun kapsamına girdi.[15] John Crawfurd'un akdettiği 2 Ağustos 1824 tarihli Dostluk ve İttifak Antlaşması, adayı tamamen Doğu Hindistan Şirketi'ne devrederek süreci tamamladı.[16] Bu anlaşmaların mülkiyet, mahkemeler ve hukuk bakımından sonuçları bir sonraki bölümün konusudur.

Notlar

1. Wikipedia, "Founding years of modern Singapore" (erişim tarihi: Eylül 2026): Sefer, bir gün önce St John's Adası'na çıktıktan sonra 29 Ocak 1819'da Singapur'a ulaştı. ↩
2. Wikipedia, "Founding years of modern Singapore" (erişim tarihi: Eylül 2026): Yerleşim yaklaşık "150 people governed by the Temenggong, most of them Malays, with around 30 Chinese" kişiden oluşuyordu. ↩
3. Wikipedia, "1819 Singapore Treaty" (erişim tarihi: Eylül 2026): 30 Ocak 1819'da geçici bir antlaşma imzalandı. ↩
4. Hussein, mütevazı koşullarda yaşadığı Riau adalarından Singapur'a getirildi ve antlaşmanın imzalanmasından kısa süre önce sultan ilan edildi. Bkz. Wikipedia, "Hussein Shah of Johor" ve Carl A. Trocki, *Prince of Pirates*, Singapur, NUS Press, 2. baskı 2007, 3. bölüm. ↩
5. Wikipedia, "1819 Singapore Treaty" (erişim tarihi: Eylül 2026): Taraflar ve imzacılar. Antlaşma İngilizce ve Malayca olarak yan yana düzenlendi. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

6. Wikipedia, "1819 Singapore Treaty" (erişim tarihi: Eylül 2026): Şirket'e "maintain a factory or factories on any part of His Highness's hereditary Dominions" yetkisi verildi. ↩
7. Wikipedia, "Founding years of modern Singapore" (erişim tarihi: Eylül 2026): Sultan "a yearly sum of 5,000 Spanish dollars, with the Temenggong receiving a yearly sum of 3,000 Spanish dollars" aldı. ↩
8. Wikipedia, "1819 Singapore Treaty" (erişim tarihi: Eylül 2026), karşılıklı yükümlülükler ve "enter into any treaty with any other nation … nor admit … the settlement … of any other power European or American" yapmama taahhüdü hakkında. ↩
9. Wikipedia, "Founding years of modern Singapore" (erişim tarihi: Eylül 2026): Bu tarih "is recognised as the official founding of modern Singapore". ↩
10. Wikipedia, "1819 Singapore Treaty" (erişim tarihi: Eylül 2026): Hollanda, sultanın Hollanda'nın onayı olmadan toprak devretme yetkisi bulunmadığını ileri sürerek anlaşmaya itiraz etti. ↩
11. Vali Bannerman yönetimindeki Penang hükümetinin yeni yerleşime muhalefeti ile Kalküta ve Londra'daki tereddütler hakkında bkz. Wurtzburg, *Raffles of the Eastern Isles* ve Nicholas Tarling, *Anglo-Dutch Rivalry in the Malay World 1780–1824*, Cambridge, Cambridge University Press, 1962. ↩
12. Peter Borschberg, "Dutch Objections to British Singapore, 1819–1824: Law, Politics, Commerce and a Diplomatic Misstep", *Journal of Southeast Asian Studies*, c. 50, sayı 4, Aralık 2019 (özet). ↩
13. Peter Borschberg, "Dutch Objections to British Singapore, 1819–1824", *Journal of Southeast Asian Studies*, c. 50, sayı 4, Aralık 2019 (özet: Singapur'un 1824 antlaşmasının 12. maddesi yoluyla İngiliz denetimine geçmesi). ↩
14. Raffles'tan Albay Addenbrooke'a, 10 Haziran 1819, aktaran: "Letters and Correspondences of Raffles", *The History Makers* (samhistmakers), erişim tarihi: Eylül 2026. Mektup şu eserde yer almaktadır: Lady Sophia Raffles, *Memoir of the Life and Public Services of Sir Thomas Stamford Raffles*, Londra, 1830. ↩

© 2026 Dr Alexander Ressos. General information only, not legal, tax or investment advice. No client relationship is created. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. More information at SingaporeIQ.com and ressos.com.sg.

15. Wikipedia, “Founding years of modern Singapore” (erişim tarihi: Eylül 2026): 7 Haziran 1823 tarihli anlaşma. “judicial power and rights to the lands” üzerindeki haklardan vazgeçilmesi karşılığında “lifelong monthly payments of $1,500 and $800 respectively”. ↩
16. Wikipedia, “Founding years of modern Singapore” (erişim tarihi: Eylül 2026): Crawfurd’un imzaladığı 2 Ağustos 1824 tarihli antlaşma. Singapur “officially fully ceded to the East India Company”. Reisler ayrıca 20.000 İspanyol dolarlık toplu bir ödeme aldı. ↩

Disclaimer

This article is provided for general information only. It is based on publicly available sources as at its date of publication. These sources have not been independently verified against licences, regulatory registers or the records of the entities concerned. It is not legal, tax, financial or investment advice. Nor is it a recommendation to invest in, transact with or use the services of any entity mentioned. Law and regulation change frequently, so the content may be incomplete or outdated. To the fullest extent permitted by law, Dr Alexander Ressos and the publisher of SingaporeIQ exclude all liability for loss or damage arising from the use of or reliance on this article. Readers should obtain advice on their specific circumstances before acting or refraining from action.

Names and trademarks of the entities discussed belong to their owners and are used for identification only. Their mention implies no endorsement, affiliation or allegation of wrongdoing. All Singapore law advice is provided by a duly licensed and regulated firm of Singapore advocates and solicitors only on the basis of an express written letter of engagement. Corrections and updates: contact@ressos.com.

© 2026 Dr Alexander Ressos. This article may be quoted with attribution to SingaporeIQ (SingaporeIQ.com). Reproduction in full and any commercial use require prior written consent. The Legal Terms at https://singaporeiq.com/legal-terms apply.

Author contact: Dr Alexander Ressos, TEP · contact@ressos.com